

Regeringskansliet, Justitiedepartementet

Diarienummer:
IMY-2024-17453

Ert diarienummer:
Ju2024/02572

Datum:
2025-03-12

Yttrande över betänkandet Vissa åtgärder för stärkt återvändandeverksamhet och utlänningskontroll (SOU 2024:80)

Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) har granskat betänkandet utifrån myndighetens uppgift att arbeta för att människors grundläggande fri- och rättigheter skyddas i samband med behandling av personuppgifter.

Sammanfattning

I allt väsentligt har i det i betänkandet gjorts grundliga avvägningar mellan behovet av en utökad behandling av personuppgifter och enskildes rätt till skydd för sin personliga integritet. IMY har således inga invändningar mot förslagen om en ökad uppgiftsskyldighet, utifrån de begränsningar som gjorts avseende upplysningsskyldiga myndigheter och den information som ska lämnas till Polismyndigheten. IMY har heller inga invändningar mot förslaget att Polismyndigheten även ska ha möjligheter till automatiserade jämförelser med de ytterligare uppgifter som utredningen föreslår ska ingå i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier.

Betänkandet innehåller dock även förslag som, i sin nuvarande utformning, öppnar för en alltför långtgående inskränkning av enskildas rätt till integritet. IMY föreslår därför att omhändertagande av elektronisk utrustning vid inre utlänningskontroll endas ska få göras om det är *absolut nödvändigt* och att den bortre tidsgränsen för hur länge elektronisk kommunikationsutrustning får vara omhändertagen sätts till en månad. IMY anser även att frågan om hantering av överskottsinformation behöver analyseras ytterligare i den fortsatta beredningen.

Utökat informationsutbyte (kap. 4)

IMY har inga invändningar mot förslagen utifrån de begränsningar som gjorts avseende upplysningsskyldiga myndigheter och den information som ska lämnas till Polismyndigheten. Förslagen tillstyrks.

Postadress:
Box 8114
104 20 Stockholm

Webbplats:
www.imy.se

E-post:
imy@imy.se

Telefon:
08-657 61 00

Befogenhet att omhänderta elektronisk kommunikationsutrustning i utlänningslagen (avsnitt 6.5)

Att omhändertaga elektronisk kommunikationsutrustning, för undersökning och utredning av en persons identitet, är en mycket ingripande åtgärd och utgör ett intrång i den personliga integriteten. Sådan utrustning innehåller ofta stora mängder personuppgifter, som inte nödvändigtvis är relevanta för utredningen av identiteten.

IMY anser att åtgärden endast bör komma ifråga i undantagsfall och endast om andra mindre ingripande åtgärder inte kan användas. Detta för att säkerställa en balans mellan integritetsintresset och intresset av att säkerställa identiteten hos den som kontrolleras. IMY föreslår att detta kommer till uttryck i lagtexten genom att kravet formuleras som att åtgärden ska vara *absolut nödvändig*.

Av betydelse i detta sammanhang är även av att kraven för när en inre utlänningskontroll får vidtas sänks från grundad anledning att anta till anledning att anta.¹ En sådan förändring kommer kunna leda till att antalet inre utlänningskontroller ökar, vilket i sin tur kan medföra att fler personer kan komma att få utrustning omhändertagen. Även detta motiverar att kravet på en restriktiv tillämpning kommer till tydligt uttryck.

Tiden som elektronisk kommunikationsutrustning ska få vara omhändertagen (avsnitt 6.5.11 och 6.6.7)

IMY avstyrker förslagen på att de bortre tidsgränserna för hur länge elektronisk kommunikationsutrustning sätts till tre månader.

Ur ett integritetsskyddsperspektiv är det positivt att sätta en bortre tidsgräns för hur länge elektronisk kommunikationsutrustning får vara omhändertagen. Det oavsett att det är en grundläggande princip att det alltid måste finnas ett behov av åtgärden, vilket i det enskilda fallet kan medföra att utrustningen ska lämnas tillbaka långt tidigare än de tre månader som anges som längsta tid i betänkandet.

Som konstaterats ovan ställs det höga krav för att ett omhändertagande av elektronisk kommunikationsutrustning ska anses vara proportionerligt. För de flesta personer är tre månader en mycket lång tid att t.ex. vara utan tillgången till informationen på en mobiltelefon, vilket också kan leda till olägenheter både socialt och ekonomiskt. I synnerhet som utredningen föreslår att innehållet i den elektroniska kommunikationsutrustningen får kopieras, anser IMY att det inte har framfört tillräckliga skäl för att motivera en så lång tidsfrist. IMY anser att tidsfristen bör sänkas kraftigt och föreslår en månad.

Vad gäller möjligheten till att omhänderta elektronisk utrustning vid en inre utlänningskontroll instämmer IMY med utredningens bedömning att den kan pågå under själva kontrollen, vilket i sammanhanget är en förhållandevis kort tid.

¹ Se s. 297 ff.

Ovanstående synpunkter omfattar även förslaget att införa motsvarande tremånadersgräns i lagen (2022:700), LSU om särskild kontroll av vissa utlännningar. Föreslagna ändringar i LSU innebär kraftig utökning av tiden jämfört med dagens 24 timmar.

Hur överskottsinformation ska hanteras (avsnitt 6.5.13)

Av betänkandet framgår att det kan finnas ett beaktansvärt intresse av att kunna använda information som kommer fram vid ett omhändertagande av elektronisk kommunikationsutrustning även för andra ändamål än det som föranlett omhändertagandet. Enligt betänkandet behövs det inte någon särskild reglering av hur överskottsinformationen ska få användas. IMY delar inte denna uppfattning. Det är angeläget att frågan om hantering av överskottsinformation utreds vidare i den fortsatta beredningen.

Den personuppgiftsbehandling som sker vid handläggningen av ett migrationsärende har ett annat ändamål än personuppgiftsbehandling inom brottsbekämpningen. IMY anser inte att utredningen i tillräcklig hög grad har analyserat denna skillnad och risken för ändamålsglidning. Överskottsinformationen kan bestå av olika kategorier av personuppgifter, även sådan som är integritetskänsliga. Förslaget i dess nuvarande utformning riskerar att öppna upp för en opreciserad tillämpning, jämfört med utredningens förslag om uppgiftsskyldigheten i kap. 4. IMY anser inte att sekretessreglerna ger ett tillräckligt starkt skydd för enskildas integritet. Det behövs en reglering när överskottsinformation ska lämnas över för användning i brottsbekämpande syfte, som endast ger utrymme för ett utlämnande som är nödvändig och proportionerlig.

En generell möjlighet till verifiering av en utlännings identitet bör inte införas (avsnitt 7.10.1)

Av de skäl utredningen har anfört saknas förutsättningar att införa en generell möjlighet till verifiering av en utlännings identitet med stöd av biometriska uppgifter. En sådan reglering riskerar att leda till en mycket omfattande personuppgiftsbehandling som inte blir tillräckligt förutsebar och tydlig. Den svarar inte heller mot ett tydligt beskrivet behov.

Polismyndighetens möjlighet till automatiserade jämförelser med uppgifter i Migrationsverkets register (avsnitt 7.11.3)

Riksdagen har nyligen beslutat att Polismyndigheten ska få göra automatiserade ansikts- och fingeravtrycksjämförelser med uppgifter i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier vid viss allvarlig brottslighet.² Utifrån att samma begränsningar och rättssäkerhetsgarantier kommer gälla vid Polismyndighetens

² Se Riksdagens beslut den 26 februari 2025 avseende prop.2024/25:37

sökningar avseende de ytterligare uppgifter som enligt utredningen ska ingå i registret, har IMY inte några synpunkter på utvidgningen.

Gallring av uppgifter i Migrationsverkets register (avsnitt 7.12)

IMY anser att den lagringstid som föreslås behöver vara differentierad och avstyrker därför förslaget i dess nuvarande utformning.

IMY anser exempelvis att det kan ifrågasättas om det är proportionerligt att fingeravtryck och fotografier som tas upp av personer som studerar i Sverige under en kortare tid ska lagras under så pass lång tid som 10 år från registreringen. De mål som eftersträvas med lagringstiden bör bedömas utifrån syftet med uppehållstillståndet i Sverige och IMY ser inte att det finns ett behov som gör sig lika starkt gällande i alla tillståndstyper.

Användningen av dna i utlänningsärenden (kap. 8)

IMY anser, i likhet med utredningen, att de ändringar som föreslås i avsnitt 8.5 inte bör genomföras. Behovet av en ökad användning av dna utanför det brottsbekämpande området är synnerligen begränsat och låter sig inte motiveras i utlänningsärenden. Nödvändiga utredningsåtgärder kan utföras med de medel som finns idag och övriga förslag som förts fram.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Eric Leijonram efter föredragning av juristen Karolina Haeggström. Vid den slutliga handläggningen har även rättschefen David Törngren och enhetschefen Jonas Agnvall medverkat.

Eric Leijonram